

Člověk je může poznat a poznává - zejm. rozumem. Tak rozumíme gravitačnímu poli, elektromagnetickým a nukleárním silám, stejně jako Božímu milosrdenství a moci. Nerozumíme jim bezvýhradně (např. proč je tomu tak a jinak?) - ale to ani v jedné oblasti.

Svět je stvořen řádně a jako dobrý. Svět je dobrý a krásný (opakovaně Gn 1, 4+10+12 atd.). I to podtrhují přírodní vědy, umění, teologie. Svět není zlý. Z lidského pohledu v něm je, pravda, řada nebezpečí - od zvířecích predátorů přes nemoci a přírodní pohromy. Ale to platí i pro další živočišné druhy. Člověk je přeci „jen“ dalším živočišným druhem. Jak se na tom opět shoduje zvěst Písma (Gn 1, 24-31) i moudrost přírodovědecká.

Mnohému, ba teoreticky dokonce všemu, tomuto potenciálního ohrožení lidského života ve světě se pak lze vyhnout. Praví opět shodně všechny lidské vědy. Poznáním řádů, které jsou starší a trvalejší než je druh homo, natožpak jeho jednotlivý představitel. Právě přijetím řádů, které formovaly celé galaxie. A člověčím podřízením se těmto. I o tom je zvěst Gn 1: Božstev, mocností, nadlidských sil je mnoho. Jsou tak mocné, že jsme oproti nim ničím a nikým - co zmůže člověk proti centru naší sluneční soustavy? A jak závislí na něm jsme!

Avšak zároveň tyto síly a mocnosti nejsou těmi posledními. Žádná z nich není nejmocnější. Nejsou ani mocnostmi zlými. Nejsou zotročujícími - naopak jsou prostředníky nějaké podivné síly a mocnosti nad sebou samými. Tam však končí lidské schopnosti poznávat, protože nemůžeme ven z časoprostoru tohoto světa. Co může být silnější a mocnější než výbuch supernovy, který likviduje celé sluneční soustavy a roznáší životadárné prvky po celých galaxiích? Než miliardy let svítící a hřející kupy plazmatu?

I přírodní vědy naráží na limity lidského tvora. Proč je svět z hmoty a ne antihmoty²? Jak to, že entropie³ ve vesmíru nevítězí?

² Antihmota je termín pro částice stejné, jako jsou „hmotové“, avšak s opačným elektrickým nábojem. „Hmotový“ elektron má záporný náboj, „antihmotový“ má kladný. Stejně proton atd. Když se elektron a pozitron setkají, anihilují = přestanou existovat a

Jak to, že je vesmír pravidelný, platí v něm řád tzv. „přírodních zákonů?“ A jak to, že jsou tyto dokonce poznatelné a popsatelné lidskou bytostí? Kde se vzali zákonitosti tohoto světa? Navíc vyladěné do pro člověka zanedbatelných desetinných míst?⁴

Přírodní zákony jsou totiž opět jen lidskými formulacemi lidského poznání. Nejsou vystižením objektivní pravdy - ačkoli se k ní velice, velice blíží. Stejně jako Písmo svaté. Protože skrze obojí prosvítá stejná Stvořitelova moudrost a milost. Problém je však na straně našich přijímačů - rozumu, duše i smyslových orgánů. V naší nedostatečnosti, nedokonalosti, a přitom pýchy a arogance.

Člověk

V nádherném a do nejmenších detailů vyladěném systému kosmu se objevil také člověk. Časem, jako vlastně zatím poslední příchozí. A nastala velická změna.

Objevil se tvor, který může svobodně volit, vybírat. Může odmítnout zákony a pravidelnosti světa. Narozdíl od *všech* ostatních fenoménů stvořeného světa. Člověk může zákonitosti a pravidla ignorovat, napadat, zneužívat, smát se jim. Pravda, pak trpět, divit se, kolik toho jde od desítky k pěti, ale *již vždy* má tuto možnost. Opět praví shodně vědecká bádání od filosofie přes fyziku a biologii až po teologii.

Bible si pak nebere servítky: Člověk hřeší. O tom je příběh Gn 3. Ne že se to jednou kdysi někdy stalo - a my máme prostě smůlu. Ale že hřeší každý člověk znovu a znovu. Příběh Gn 3 není příběh historický, nýbrž mýtický!

uvolní se obrovské množství energie. Tyto částice jsme schopni vyrábět, avšak otázka zůstává, proč vůbec existuje taková možnost - a proč jedna převládla?

³ Řečeno možná až příliš zjednodušeně: Zákon entropie praví, že bez vnějších zásahů každý systém (sluneční soustava, buňka, společnost) degeneruje do stavů nižší a nižší uspořádanosti. Neboli většího a většího chaosu. I protony a neutrony se časem rozpadnou - a nebude nic.

⁴ Dle fyziky elementárních částic by stačilo, aby elektronegativita („schopnost spojovat se“) uhlíku - základního kamene všeho živého - byla o pár procent odlišná, a život by buď nikdy nevznikl, nebo by se neudržel pohromadě. Protože už naše molekulární uhlovodíková struktura by se rozpadala příliš rychle. Jak to činí všechny částice - jak to známe z tzv. „poločasu rozpadu.“

Hřích je pak ve vědeckém systému teologie definován jako „vzpoura proti Hospodinu.“ Čímž jsme opět na stejné lodi, jako jiná vědecká bádání. Jen jinou formulací. Světská bádání hovoří běžně o vzpouře proti „přirodním zákonitostem a řádům.“

Člověk, který se nepodřizuje zákonitostem světa - planetárního, galaktického, kosmického, vlastní duše, společnosti, geografické oblasti nebo „jen“ vztahů - přináší neprospěch, utrpení, zlo. Ne nutně sobě, ale většinou také. Častěji však fenoménům světa kolem sebe. Teologie, protože její mírou je Písmo svaté, praví to samé, jen termíny (dědičného) hříchu, viny atd.

Člověk však takto jednat nemusí. Svoboda člověka není svobodou jen ke vzpouře proti Stvořiteli světa a jeho řádům. Ale také svobodou k poslušnosti. K podřízenosti. Což jsou však slova, na která je mnoho lidí alergických. Absurdně a směšně.

Člověk je svoboden vzdorovat, vzpírat se, ale také je svoboden naslouchat, poslouchat, pokleknout.

Protože člověk je již vždy podřízen mocnostem světla a tmy, vody a souše, bylin a stromů a plodů, slunci a měsíci a hvězdám, ba i těm zvířatům. Na všech těchto nadliských silách, na těchto božstvech, jsme zcela a kompletně existenčně závislí. Stejně jako na druhých lidech⁵ - tak geniální řád Bůh vložil do svého světa!

Ale člověk si ve své pýše myslí něco jiného. Chce být jako bohové - určovat řád světa. Alespoň trochu. A opakovaně zjišťuje, že toho nejsme schopni. Člověk chce diktovat a určovat, manipulovat a ohýbat ke svému obrazu - a opakovaně to nefunguje, kam až sahají doklady lidské historie. Člověk chce poznat zlé, ačkoli je Stvořitelem varován, že tím získá smrt. Přesto chce, láká ho neznámé, „jiné“, zakázané - ačkoli přinese dozajista smrt.

Tak člověk vztahuje chtivě ruku po lákavém stromu poznání dobrého a zlého, vyvyšuje se nad ostatní poslušné stvoření a...

⁵ Proto je všechny nalezneme ve všech náboženských systémech po celém světě. V monoteistických pak jako božstva podřízena Stvořiteli. Výjimkou je v tomto tvrzení člověk, toho jako božstvo v náboženstvích nenajdeme. Člověk je totiž božstvem atheistů.

vyhání se z ráje. Člověk obvykle nechce poslouchat, chce určovat. Nechce být se Stvořitelem v partnerském vztahu, chce být nad ním. Chce i Stvořiteli diktovat, jak má jednat a jaký má Stvořitel být, pokud vůbec má být. Nedejbože si zasloužit naši důvěru.

Jakoby toho Stvořitel udělal málo. Jako by stvořil svět špatně nebo špatný. Jakoby zakázal strašně moc. A i když v tom všem Stvořitel přichází a nabízí dialog a odpuštění, člověk svaluje vinu na ostatní (Gn 3, 12). Na druhé lidi, zejména na ty nejbližší - partnery, sourozence, kolegy „ve zbrani.“ Na jiné společnosti, národy, etnika - za to můžou Němci, Rusové, Arabové, zlí lidé atd.

Zde už však teologie překračuje většinu ostatních bádání, neboť úkolem a cílem přírodovědeckého bádání je říct, *jaký svět je*. Právě proto je i toho v Písmu nejvíce. Ale mezi řádky, a výjimečně také explicitně, Písma svatá říkají *jaký člověk může být*. K tomu pak míří etika. A věnuje se stejnému také filosofie.

Vposledu tak Bible i přírodovědecká moudrost ukazují svět, který nepotřebuje člověka. Člověk není na tomto světě potřeba. Možná proto trpí tak často malým egem, musí se stávat tyranem a despotou... Proto Bible zvěstuje, že člověku v jeho nepotřebnosti byl dán úkol božský: Spravovat. Chránit. Zachránit obsah té krásné modré planety, až přijde čas smrti našeho Slunce. A možná ho předtím kultivovat, množit, opečovávat.

Pokračování narativu Bible - naše přítomnost

Gn 4, 1 pak, spolu s předchozími kapitolami, předznamenává všechny další stránky těchto spisů. Člověk vyhnal sám sebe z ráje, a snaží se „získat zpět Hospodina“ (Gn 4, 1). Skrze děti, rodinu, péči, práci, zaměstnání, oběť, obřady, spravedlivý život, techniku, majetek atd.

Nic ten druh homo sapiens sapiens nepochopil. Dokonce ani to, že tou tzv. „svou“ mocí a schopnostmi se jen znovu a znovu vyhání ze Stvořitelovi zahrady.

Stvořitele světa nelze získat. Svět nelze získat. Sám sebe ani svůj život nelze získat. Vždyť ani nemůžeme dokázat, že existujeme - třeba jsme jen snem nějakého boha nebo počítačovou

simulací. Existence jako taková je prvním axiomem, prvním tvrzením všeho dalšího poznání⁶, které se však nedokazuje. Musí se mu prostě věřit. I zde se setkávají všechna vědecká bádání.

Stvořitele nelze získat, protože my patříme jemu. My jsme jeho vlastnictvím (už Ex 19, 5), ne naopak. A Stvořitel se nám každý den, v každém okamžiku, každý rok nabízí k partnerskému vztahu skrze rozhovor. Znovu a znovu přichází, hledá nás, volá nás (Gn 3, 8-11). Chce s námi hovořit, chce s námi tvořit obecenství - tedy obcovat. Ačkoli ví zcela přesně, co jsme provedli.

Ačkoli my sami netušíme, co způsobila a způsobí naše rozhodnutí - to je velká část našich zklamání. Často plynoucích z nerealistických očekávání. Která vyplývají z neznalosti, nepoučenosti o řádech a zákonech světa. Přitom toho člověk už tolik poznal, tolik ví, tolik mu bylo zjeveno.

Ani ten vyhnaný člověk nic nepochopil. Ani ten člověk, který hovořil s Bohem tváří v tvář jako mystikové, často chápe příliš málo. Ale najdou se výjimky. Jsou lidé, kteří se Bohu podřizují, ačkoli jeho pozvání je v lidských očích šílené a bláznivé. Našel se Ábel i Abram, Izák i Jákob, Josef i Saul, David i Rút, Boáz i Rachab, Izajáš i Jeremjáš, Ozeáš i kněží a žalmisté. Našel se Ježíš starozákonní (Jozue - hebr. Jehošua) i novozákonní (hebr. také Jehošua). Našlo se dvanáct apoštolů. Našli se církevní otcové, Janové Husové, Františkové z Assisi, Dietrichové Bonhoefferové, Maxmiliánové Kolbe, Jorgeové Mاريوé Bergogliové (spíše známý jako papež František). A mnozí další - ten dlouhý zástup putujících, z nichž o většině nic nevíme. Zástup putujících, které nazýváme Církví.

Jen málo z Písma svatého je historií, protože jen málo spisů a oddílů o to usiluje (příkladem budiž knihy Královské a Paralipomenon). Zvěst Písma hovoří o lidských situacích a rozhodnutích, které jsou pořád stejné. Pýcha, touha, dychtění, sebezbožšťování, útlak, zrada, nevěrnost, slabost, vzpoura jako to, co člověk chce a dělá. Kulisy se mění, obsah zůstává.

⁶ V teologii je tento axiom nahrazen axiomem bytí Boha.

Zvěstí Písma není hlavně skutečnost, že svět byl někdy stvořen, ale že je tvořen znovu a znovu, každý den. Svět není udržován samospádem, tajemným až magickým vnitřním mechanismem. Je udržován každodenním působením Stvořitele světa. Gn 1 - 3 nejsou hlavně příběhem o tom, co se „tehdy stalo“. Tím jsou také a trochu. Jsou hlavně příběhy o tom, co se děje dnes. Co se bude dít zítra. Proto jsem pořád znovu zdůrazňoval, že žánrově jde o mýty, nikoli o historii. A mezi řádky skrývají, že se člověk může rozhodnout také jinak.

Člověk je svoboden se vzpírat. Ale také je svoboden se podřídit, poslouchat, řídit se pravidly a zákony Božími.

Vykročení

Gn 4 vykračuje směrem, kterému rozumí každý, kdo další příběh již zná. Je to Kain, čím (ne kým - je zredukován na nástroj!) chce Eva získat svého muže - aby se stali rovnými partnery. Je to Kain, čím chce Eva získat přízeň Stvořitelovu. Je to Kain, kdo zredukován na nástroj zavraždí svého bratra - přestože ho Hospodin do očí varuje, ať neblázní. Že ho také přijme (Gn 4, 4-7).

Dychtění diktovat druhým, co mají dělat, ačkoli se na to nikdo neptá a bližní jsou nám rovnými bytostmi, se ukázalo už v pojmenování ženy (Gn 2, 23; stvrzeno v Gn 3, 20). Ani tam se na to nikdo neptal. Tak se každý den člověk několikrát sám vyhání z ráje. Bourá Boží království, které mezi lidmi a na tomto světě roste nenápadně jako hořčičné zrnko.

Víra v Boha tedy není intelektuální souhlas s tezí „Bůh je.“ Ano, to je nezbytný předpoklad, axiom, stejně jako víra v tezi, že sami existujeme. Víra v Boha je *poslušností Bohu*. Podřízeností Bohu. To podřízení a poslušnost, v němž nacházíme svobodu svobodnější než největší anarchie a „cohcárna.“

Tedy způsob života všedního i nevšedního, v němž činíme, co praví Bůh. A nečiníme, co zapovídá. Proč a jak a jak to funguje dobře a jak, když se člověk vzpírá - o tom je každá stránka Písem svatých.

Úvodní příběhy knihy Genesis (= Počátek) právě toto „divadlo světa“ rozehrávají. Ne náhodou se již druhá kniha Bible nazývá Exodus = Vyjití.

Shrnutí

Člověk není deterministicky předurčen v ničem podstatném. Člověk je svobodným tvorem. Praví opět shodně vědecká bádání. Liší se v oblastech naší svobody a její míry. Ale podstata zůstává. Člověk si může žít po svém, vyhnat se z ráje a ještě z toho obviňovat Boží stvoření - ženu, hada, strom. Dokonce Boha samého (Gn 3, 12!). A tak hřešit, odsekávat se od Hospodina a propadat utrpení, zlu, vyčerpávající práci od nevidím do nevidím, peklu. Jako muž a žena v zahradě a po vyhnání z ní.

Ale také může být poslušný alespoň jako Abram. Vposledu jako Kristus. Stvořitel totiž nezabíjí lidi, kteří se sami k smrti odsoudili. Nýbrž vstupuje s námi v dialog, nabízí „cestu zpět,“ cestu ven z pyšného, atheistického reflexu odmítání Božího majestátu.

Pokud člověk chce Boží majestát odmítnout - prosím. Stvořiteli nemáme jak uškodit. Pokud je dokonce člověk tak hloupý, nepoučený a neznalý, že dokud není pozdě ani nevidí, že si sám pod sebou podřezává větve - prosím.

Neboť pro své věrné má Stvořitel připraveno mnohem víc, než krásný, dobrý a řádný časný svět. Člověk totiž nemůže ve své vzpouře vyhrát, může jen prohrát. A je možné, že Hospodin má své království přichystáno pro úplně všechny.

I kdyby z kříže.

Píseň: S153 - Kdybych znal množství jazyků + modlitba

Páně

Rozhovor + výběr dalšího tématu